

**ASPECTE ALE TRADIȚIONALULUI
ȘI MODERNULUI ÎN DESFĂȘURAREA
SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ
- localitatea Păiușeni, județul Arad -**

Sorin Sabău

Sărbătorile de iarnă aveau pentru lumea satului tradițional o importanță aparte. Ele reprezentau perioada de maximă trăire spirituală în cadrul căreia se desfășura un spectaculos scenariu ritual de înnoire a timpului calendaristic.¹⁾ Obiceiuri cum ar fi jocurile cu măști, colindatul, practicile de fertilizare a ogoarelor, livezilor, turmelor de vite sau a oamenilor etc., antrenau întreaga colectivitate sătească.

Aceste datini au ajuns transmise din generație în generație, până în zilele noastre când, din păcate, asistăm la o alterare a lor. Preocuparea pentru a ține pasul cu noile cuceriri ale științei și tehnicii, pentru a-și asigura un trai îmbelșugat și confortabil, specific omului secolului XX, a pătruns și în lumea satului tradițional, ceea ce a dus inevitabil la o părăsire a vechilor obiceiuri.

Credem că cel mai bine sintetizează această situație gândul informatoarei noastre, Andraș Macrina din Păiușeni: “Or rămas ele multe de la oamenii bătrâni, cum o fost atunci. Că o fost mai însemnate de la Apostoli, numa’ vezi că din ce o trecut timpul din ce oamenii le-or părăsit. Și se părăsesc din ce trece mai mult”.²⁾

În lucrarea de față ne propunem să cercetăm, din punct de vedere al aspectelor tradiționale dar și moderne, desfășurarea sărbătorilor de iarnă în localitatea Păiușeni (jud.Arad), Vom avea în vedere perioada de la începutul postului Crăciunului (14 noiembrie) și până la Sfântul Ioan (7 ianuarie).

Marea dificultate cu care ne-am confruntat în abordarea acestui subiect a fost lipsa unei bibliografii adecvate. Din păcate, studiile care să descrie obiceiul colindatului, constituirea cetelor de feciori, șezătorile sau alte momente din ciclul sărbătorilor de iarnă, pentru județul Arad, lipsesc. De aceea, pentru a avea o imagine generală a ceea ce însemna în trecut obiceiul colindatului, imagine pe care să o putem compara cu ceea ce am găsit noi în teren, în luna decembrie 1997, am apelat la studiile lui Traian Herseni, *Forme străvechi de cultură poporană românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977; Petru Caraman, *Colindatul la români, slavi și la alte popoare*, Editura Minerva, București, 1981; Ovidiu Bârlea, *Folclorul românesc*, vol.I, Editura Minerva, București, 1981.

Astfel, în ce privește începutul colindatului, autorii mai sus citați, dau data de 14 noiembrie (începutul postului Crăciunului). Este momentul din care la șezători, acasă sau la biserică se învățau colinde. La aceeași dată începea să se colinde și la Păiușeni.³⁾ Colindele se învățau acasă în familie, de la bătrâni, de la părinți, precum și la școală, la biserică sau la șezători: “Când am fost eu la școală, se făcea religie. Ne învăța corinzi. Mergeam la biserică. În fiecare duminică trebuia să mergem la biserică. Dacă nu mergeam la biserică, luna ne punea preotul în genunchi la școală. La biserică cântau în cor pruncii de la școală”.⁴⁾

La Păiușeni, în postul Crăciunului, se colinda deosebit de mult: “În fiecare casă corindau părinții cu pruncii. Oricând până la Crăciun. Mai gata în tăta sara”.⁵⁾

Tot în această perioadă a anului o importanță deosebită o aveau șezătorile. Ele începeau după ce munca câmpului era gata și dădea frigul. Pe lângă caracterul lor lucrativ (se făcea clacă la cânepă, care trebuia toarsă în întregime până la venirea sărbătorilor), ele erau și prilej de întâlnire și distracție între feciorii și fetele satului. Dintre jocurile practicate la aceste ocazii, întâlnim mai ales pe cele cu tentă erotică: “de-a ațișoarele” și furatul fusului. “De-a ațișoarele” însemna, de fapt, un mănunchi de fire de ață ținute într-un pumn. Venea un băiat și o fată și trăgeau fiecare de un capăt al unui fir. Dacă nimereau același fir, atunci ei se sărutau.

Furatul fusului este frecvent întâlnit la toate șezătorile. Un

fecior fură fusul de la o fată, pe care nu îl mai dă înapoi decât în schimbul unui sărut. Și mascatul feciorilor care le speriau pe fete este, de asemenea, des întâlnit la șezători.

Ținute în această perioadă a anului, șezătorile erau un prilej de a învăța colinde, de a colinda. "Colindau. Tineretul de atunci nu o avut radio, televizor, nu o fost nimica. Numa' decât s-or distrat ei așa unu' cu altu'. Colindau, pruncii or mai zis din fluieră... acum nu mai dau nimic nici pă fluieră, au de astealalte".⁶⁾

În prezent nu se mai fac șezători, unul dintre motivele principale fiind faptul că nu se mai cultivă și nu se mai toarce cânepa. Dacă în trecut toți ai casei se îmbrăcau doar în cânepă țesută la război, astăzi, hainele sunt cumpărate de la oraș. Apoi, așa cum spunea informatoarea noastră, radioul, televiziunea, discotecile, reuniunile de la căminul cultural oferă tinerilor un alt mod de petrecere a timpului liber. Totuși, în ce privește colindele, ele continuă să fie învățate, în unele case, de către cei mici de la bătrâni. Este și cazul informatoarei noastre, care colindă aproape în fiecare seară (din postul Crăciunului) împreună cu cei ai casei.

Un lucru, însă, trebuie remarcat, și anume, faptul că nu ni se spune nimic despre existența unei cete de feciori, care să-și aleagă un șef al său sub autoritatea căruia să se organizeze și mai ales să se învețe colindele. Traian Herseni, care a studiat cetele de colindători din Țara Oltului, dar care face referiri și la alte zone, spune că ele se constituiau de regulă, la 6 decembrie (de Sf.Nicolae).⁷⁾ Referiri la existența unor astfel de cete de colindători pe teritoriul județului Arad face Ovidiu Bârlea în volumul I din *Folclorul Românesc* de unde aflăm că ele se numeau în zona Hălmagiului (în estul județului) "cu duba" sau "dubași".⁸⁾ Este posibil, ca în trecut, să fi existat și la Păiușeni o ceată de colindători organizată. Cert este, însă, că în ziua de Sf.Nicolae (6 decembrie), la Păiușeni, nu se întâmpla nimic legat de constituirea unei asemenea cete.

În schimb, această zi era sărbătorită în alt fel. Se fierbea grâu și se ducea la biserică spre a fi sfințit. "Atunci se duceau multe tanriere (farfurii, n.n.), câte 10 - 15 duceau muierile și se făcea slujbă pe grâu, așa cum se face vara la Rugă. Așa făcea slujbă pe grâu pentru roada holdelor, să le ferească Dumnezeu de piatră".⁹⁾ Femeile

mâncau grâu fiert una de la alta. De asemenea, el era împărțit și oamenilor săraci.

În trecut, de Sf.Nicolae, se făcea grâu fiert la fiecare casă din sat. Din păcate, acest obicei a fost alterat în timpul regimului comunist când oamenii se temeau să meargă cu grâu la biserică, el împărțindu-se la oameni săraci, fără a mai fi sfințit. Nici după 1989 nu s-a revenit pe deplin la acest obicei deoarece satul nu are preotul său: "M-am dus cu grâu fiert. Un tanier de grâu. Și am auzit, pe drum mergând, că nu-i la biserică nimeni. Și atunci m-am dus și l-am dat la doi oameni nefericiți. Una-i handicapată, îi pă pat într-un fel, bărbatul în altu".¹⁰⁾ Cu toate acestea, la majoritatea caselor din sat obiceiul se păstrează încă.

Legat tot de ziua de Sf.Nicolae întâlnim, la Păiușeni, un aspect interesant. Mai demult nu exista obiceiul ca la această sărbătoare să se facă cadouri copiilor. În prezent, însă, toți cei mici îl așteaptă pe "Moș Nicolae" care le aduce daruri, Explicația ni se pare interesantă: "pun cadouri la prunci ca să-i învețe să asculte: "- Vine Moș Nicolae dacă ascuți!".¹¹⁾ Este, fără îndoială, o influență occidentală pătrunsă în ultimele câteva zeci de ani; mai întâi la orașe, iar apoi la sate. Același lucru se întâmplă și cu "Moș Crăciun" sau cu "Iepurașul" (la Paști).

În cadrul sărbătorilor de iarnă, momentul de cea mai mare intensitate, era, fără discuție, colindatul din Ajunul și Noaptea Crăciunului. Petru Caraman identifică la români șase colindări de tip profan, foarte distincte: 1. colindatul propriu-zis, cel serios, al flăcăilor și oamenilor în vârstă; 2. colindatul copiilor; 3. Plugușorul; 4. umblatul măștilor care se atașează fie la Plugușor, fie la colinde; 5. Vasilica - datină în uz la ȣiganii din România; 6. Sorcova.¹²⁾ Dintre acestea, primele două se regăsesc și la Păiușeni; colindatul copiilor și colindatul propriu-zis.

Începutul colindatului, era, și aici, lăsat în seama copiilor mici, de obicei de vârstă preșcolară, dar și până la 12 ani. Ei se numeau "pițărâi", nume care venea de la colacul primit în dar din partea celor pe care îi colindau. Pițărâii începeau colindatul din dimineața zilei de 24 decembrie, mergând pe la fiecare casă. Aveau cu ei o bâta simplă și o trăistuța. Uneori aveau și o dubă. Bâta o foloseau

pentru a bate în garduri sau în pereți, în timp ce strigau: “Este rând/ Că mi-s flămând”. Oamenii îi auzeau și îi poșteau în casă. Unde nu erau primiți, strigau: “Rădăcina socului/ La voi în vatra focului/ Și bureți pe păreți”, ceea ce era considerată vorbă de ocară și de rușine. De obicei, erau primiți în toate casele. Se pare că sub influența bisericii, pițărâii din Păiușeni, colindau mai mult colindele cu caracter religios: Trei păstori, O ce veste minunată, Trei crai de la Răsărit și mai rar colinde laice (“Dodiș păcurariul”).

În dar primeau colaci (numiți pițărâi) care erau copti chiar în ziua aceea (în Ajunul Crăciunului). Mai nou, se mai dau și biscuiți, ciocolată și bomboane de pom. Bani nu se dădeau nici în trecut și nu se dau nici acum. Obiceiul se păstrează încă. Vin și acum pițărâi, băieți și fete, cărora li se dăruiesc tot tradiționalii colaci: “Tăți au colaci. Nu că n-au da’ li-i drag să vină”.¹³⁾

Faptul că pițărâii sunt primiți în fiecare casă și că obiceiul a dăinuit fără a fi alterat, ne face să credem că în sânul comunității din Păiușeni există ideea conform căreia “... în genere, colindatul celor mici se încadrează pe deplin în funcția obiceiului de a asigura sănătatea, belșugul și prosperitatea gospodăriilor, după cum atestă și credința că pițărâii sunt “aducători de norocire și fericire”.¹⁴⁾

După ce se termină colindatul pițărâilor, începe cel al feciorilor. Spre deosebire de alte părți, chiar și din județul Arad (zona Hălmagiu sau Săvârșin), la Păiușeni, nu avem o ceată de colindători constituită cu mai mult timp înainte, cu o organizare strictă, cu regulament și cu funcții bine definite în cadrul ei. Aflăm, doar că înainte cu câteva zile de Crăciun “.. Feciorii, mergând ei cu marhăle (vitele, n.n.) la sălașuri, trecând unul pe lângă altul, ei stau de vorbă: “Mă, ce facem? Merem a corinda? Inde merem? Cum ne adunăm? Dă inde începem?”.¹⁵⁾

Se găsesc totuși unele indicii care ne fac să credem că a existat și la Păiușeni, în trecut, o ceată de colindători organizată asemenea celor din interiorul Transilvaniei. Astfel, și aici cei care merg cu colinda sunt doar feciorii și uneori și tineri însurați. Ei formează un grup de până la 30 - 40 de persoane. Mergeau mai cu seamă la casele cu fete și la tinerii căsătoriți. Se știa, în general dinainte, la ce case vor merge, astfel că, nu se prea întâmpla să ajungă într-

un loc unde să nu fie primiți. Dacă totuși se nimerea ca la o casă să fie ușa încuiată, ei mergeau mai departe fără a striga, ca și pițărâii, vorbe de ocară.

Interesant este că, spre deosebire de cetele de colindători din interiorul Transilvaniei, feciorii din Păiușeni nu erau însoțiți de lăutari, iar la casele unde erau primiți nu se făcea joc. Aveau cu ei doar dube în care băteau mai ales când se aflau în stradă pentru a se face auziți de departe. Uneori aveau și fluier. Se colinda și pe drum de la o casă la alta (mai ales “O ce veste minunată”). La intrarea în casă exista o colindă specială care se cântă numai atunci:

“Slobozi-ne gazdă-n casă
Florile-s dalbe
C-afară-i ploaie și varsă!
Și mai pică picurele
Di pă garduri de nuiiele.
Gazdă dacă nu ne crezu’
Ieși afară și ne vezu’.
Că de frig neam făcut verzu’
Ca și iarba din livezu’.
Gazdă dacă ieși afară,
Nu ieși cu mâna goală,
Numa’ cu colaci în poală,
Cu cârnațu’ subsuoară.
Gazdă n-ar fi rău să fie
Și-o uiagă cu răchie,
Și-o uiagă cu vinarsu,
Să ne ungem pă grumazu’.¹⁶⁾

Erau apoi primiți de gazdă în camera cea mai de vază, pregătită special pentru aceste momente. Acolo se afla pomul de Crăciun împodobit cu figurine din turtă dulce (cumpărate la târgurile speciale ale Crăciunului care se țineau în apropiere, în comuna Buteni sau în orașelul Sebiș), cu floricele de porumb înșirate pe ață, cu nuci și mere. Masa era încărcată cu prăjituri, colaci, mere, nuci, băutură (vin și țuică). Colindătorii intrau în casă și se așezau în jurul mesei. Apoi se închina cu băutura și se colinda. Se colindau toate colindele

pe care le știau. Informatorii noștri nu-și aduc aminte să fi existat o ordine în care să se cânte colindele sau dacă erau unele colinde speciale pentru casa în care a murit cineva în anul acela sau dacă s-a născut cineva, pentru fecior de însurat, fată de măritat, pentru bătrâni, bolnavi etc.

Cu toate acestea bogăția repertoriului precum și faptul că pentru unele momente cum ar fi intrarea și ieșirea din casă, zorii zilei, deplasarea de la o casă la alta existau colinde speciale, ne face să credem că în trecut se dădea o mai mare atenție ordonării repertoriului în funcție de gazdele colindate.

Darurile oferite cetei erau colacii și băutura. “Nu le dădea numa’ colaci. Colaci și băătură. De asta o fost. Nu a mers nimeni pentru o pretenție”.¹⁷⁾ Colindătorii mulțumeau cu formula “Dumnezeu să rodească holdele și pomii”. Se mai zicea și “Sărbători fericite”. Nu se cunosc alte tipuri de mulțumită. La plecare, semnalul era dat de colinda “Trei păstori”, iar când se ajungea la versul “haideti fraților să mergem” atunci, ca la comandă, se ridicau toți în picioare și ieșeau din casă. În stradă colindau din nou “O ce veste minunată” și băteau dubele până ajungeau la o altă casă.

Feciorii trebuiau să fie foarte atenți la felul în care se purtau, pentru că mergând pe la casele iubitelor lor, să nu se facă de rușine că au băut prea mult și s-au îmbătat. Opinia publică era foarte critică cu cei care se îmbătau: “Râdeau de ei în ceea zi. - Să te ferești de acela că nu-i bun de junere. Să nu dai fata după el. Iaca cum s-o îmbătat, iaca acolo o picat”.¹⁸⁾

În Noaptea Ajunului de Crăciun nu se dormea aproape deloc. Se colinda până la ziuă. Actul final era interpretarea colindei “Dimineța de Crăciun”. Ea marca sfârșitul colindatului:

“Dimineța de Crăciun

Colindă Doamne bun colind,

Preumblasa Domnu Bunu’.

Prin cetăți ca prin ogrăzu’,

Prin dalbile diminețu’.

Uită-n sus și uită-n josu’

Vede-un Domn din cer buitu’,

Tăți din casă vru să-l vadă,

Fii veselă jupâneasă
Că vă vine-un domn la masă!
Lasă vină, bine-mi pare
C-am prânzuțu d'inde-l dare.
Am prânzuțu pă subțire
Ș-om prânzât-o cât o fire".¹⁹⁾

A doua zi, în 25 decembrie, se organiza jocul în centrul satului, în preajma bisericii. Acesta începea la ora 15⁰⁰ după amiază și ținea până se însera. Participa aproape întreaga suflare a satului.

Dacă urmărim cu atenție colindatul feciorilor din Păiușeni și îl comparăm cu cel al cetelor din Transilvania, descrise de Traian Herseni și de Ovidiu Bârlea, vom observa o mulțime de asemănări, ceea ce ne duce cu gândul la ideea că în trecut a existat și aici o ceată de colindători organizată după modelul celor transilvane.²⁰⁾

După cum am văzut, ceata cuprindea și la Păiușeni, în cea mai mare parte, feciori neînsurați și doar un număr redus de tineri însurați de curând. Ea era destul de numeroasă, ajungând să aibă până la 30 - 40 de persoane, de fapt cam toți feciorii satului. Întocmai ca și cetele transilvănene ei colindau doar la casele cu fete de măritat, unde intrarea în casă se făcea interpretându-se o colindă specială. La fel se întâmpla și la ieșire și pe drum când, de asemenea, se cântau doar anumite colinde. Credința că în această perioadă a anului se deschideau cerurile și că morții se amestecă printre cei vii, exista și la Păiușeni, dar cu deosebirea ca aici lucrul acesta se întâmpla doar în noaptea de Anul Nou. Însă zgomotul pe care îl făceau feciorii pe drumul străbătut de la o casă la alta, bătând dubele și colindând, ne încredințează că în trecut se considera a fi deschise cerurile și în timpul Crăciunului. Darurile erau tot cele tradiționale: colaci de grâu, mere, nuci și băutură. Mulțumita pentru daruri exista și ea, chiar dacă era destul de simplă: "Dumnezeu să rodească holdele și pomii" reprezentând un obicei cu rădăcini agrare care să asigure fertilitatea ogoarelor și a livezilor. Și aici se colinda până dimineata, când semnalul de încetare era dat de cântatul colindei zorilor. A doua zi un alt moment important la care participa întreaga comunitate era, și la Păiușeni, jocul organizat de către feciori.

Întâlnim însă și diferențe, dar ele nu fac decât să argumenteze existența în trecut a unei cete organizate, a cărei alterare a început aici mai devreme decât în alte regiuni. Faptul că feciorii se organizează doar cu câteva zile înainte de Crăciun, că nu selectează din întregul repertoriu numai colindele speciale adecvate pentru cei ai casei, că nu își tocmesc lăutari care să-i însoțească tot timpul colindatului, că a doua zi (de Crăciun) organizează doar un joc fără a mai da un ospăț cu mâncare și băutură, ne demonstrează o deformare a obiceiului.

Tot aici mai întâlnim un aspect interesant. Din rândul cetei de la Păiușeni lipsește “Turca”. Deși Traian Herseni citează o descriere a Turcii în județul Arad, dată de către un cercetător maghiar (Czárán Gyula)²¹⁾, indicând că în câteva sate din județ, colindatul feciorilor se leagă de jocul Turcii, la Păiușeni, informatorii noștri spun că, în satul lor, ei nu își aduc aminte să fi existat Turca. Se remarcă totuși, în rândul cetei de aici, două personaje mascate numite “Popa” și “Preuteasa”. “Popa” face cam aceleași “năzdrăvănii” ca și Turca: intră prin toate camerele, ia lucrurile de la locul lor și le pune într-un alt loc nepotrivit, caută prin oalele cu mâncare, sperie copiii. “Preuteasa” este cea care încearcă să-l determine să se poarte civilizat. Spre deliciul publicului cei doi ajung să se certe sau chiar să se bată, firește, în glumă. “Preuteasa îi spune popii să fie cuminte. Apoi se mai ceartă, se mai i-au la bătaie așa în glumă. Îi ca și muierea cu bărbatu’. Ea tăt vrea să-l învețe să facă lucruri bune și el tăt prostii face. Popa face numa’ prostii”.²²⁾

Obiceiul colindatului, așa cum a fost el prezentat mai sus, s-a păstrat, la Păiușeni, aproape neschimbat. Se colindă toată noaptea și până în zorii zilei. Pe drum feciorii bat dubele și colindă. S-au păstrat și colindele specifice pentru intrarea și ieșirea din casă precum și cea care marchează sfârșitul colindatului în zori. Personajele mascate, “preotul” și “preuteasa”, au rămas aceleași la fel ca și mulțumita simplă pentru darurile primite.

Pe de altă parte, modernul își spune și aici cuvântul. Bradul împodobit cu beteală, bomboane de pom, becuțe strălucitoare, globuri și artificii este la modă și la Păiușeni. Întocmai ca și “Moș

Nicolae”, Bătrânul Crăciun este acum aducător de daruri: mai ales dulciuri și jucării.

Cu toate acestea, așa cum am spus și mai sus, tradiția se păstrează încă la Păiușeni, spre deosebire de localitățile vecine: Văsoaia, Chisindia, Buteni. O explicație ar putea fi poziția izolată a Păiușeniului, care fiind o localitate situată de-a lungul văii, pătrunde adânc în Munții Zărandului, fapt care l-a ferit de unele influențe. Izolată este și localitatea Văsoaia, dar ea a avut o situație mai tristă datorată depopulării sale. Din lipsa electrificării (localitatea a fost electrificată abia în 1999), majoritatea locuitorilor au coborât în Păiușeni, Chisindia, Buteni, Sebiș sau au plecat la Arad.

Abandonarea vechilor tradiții în localitățile Chisindia, Buteni și Sebiș, pe lângă influențele citadine care sunt mult mai puternice aici, s-a datorat într-o mare măsură și cultelor neoprotestante foarte puternice în zonă. (Un centru important al Bisericii Baptiste se află la Buteni).

Pe lângă obiceiul colindatului care este incontestabil, cel mai important moment al sărbătorilor de iarnă, aveau loc și alte manifestări ce țineau tot de riturile de fertilitate și de înnoire a timpului. Astfel, în Ajunul Crăciunului se prepara din același aluat pentru pițărâii, un colac numit “cinari”. În el se făceau niște găuri și se puneau: usturoi, busuioc și sare. După ce era copt, se scoteau din el sarea, usturoiul și busuiocul, iar apoi era frânt peste masă de către gospodar și împărțit între toți cei ai casei. Din același colac se dădea și vitelor. “Făceam din aluatu’ din care făceam pițărâii un “cinari”, îi spuneam. Îl făceam în cuptor. Un aluat sucit pă masă. Era întors roată. Se pune în el ai (usturoi), busuioc și sare. Aluatul ăsta se cocea în Ajunul Crăciunului. În ziua de Crăciun se scotea din aluat aiul, busuiocul, sarea și se dădea colacul la vaci. Îl împărțeau bărbații peste masă. Îl rupeau și-l împărțeau ei, că zicea că plugarii care ară și seamănă,... ei îl mâncau în ziua de Crăciun”.²³⁾ Peste usturoiul, sarea și busuiocul din “cinari”, la Bobotează, se pune apă sfințită și apoi se dădeau la porci și la vaci.

Tot un rol fertilizator avea hrănirea porcilor la Crăciun cu mazăre fiartă, pentru a fi roditori ca aceasta. Li se mai dădea clisă (slănină) și lapte pentru ca slăcina lor să fie albă și gustoasă.²⁴⁾

“Cinariul” nu a dispărut încă. În unele case, bătrânele mai fac, în Ajunul Crăciunului, asemenea colaci.

Zilele de la Crăciun la Anul Nou nu mai aduceau ceva deosebit. În schimb, sărbătoarea înnoirii anului marca un moment important. La Păiușeni, exista credința că în noaptea aceasta erau deschise cerurile. Cei ce mureau acum mergeau de-a dreptul în cer. Tot în această noapte se putea afla viitorul. Se făcea calendar din 12 foi de ceapă, câte una pentru fiecare lună a anului, în care se presăra sare. Care foaie lăsa apă mai multă, însemna că acea lună va fi mai ploioasă. Cum era vremea la Anul Nou așa avea să fie tot anul: dacă era senin, însemna că anul care vine va fi an bun, cu vreme bună; dacă era noros și ploua, anul care urma va fi urât. Pomii încărcati cu zăpadă la Anul Nou, prevesteau multe poame. Roșeața la apusul soarelui însemna război, molime, inundații: “În 1988 o fost roșeață pă cer. Și atunci or zis oamenii că o să moară Ceaușescu. Și înainte de război, în '44 iară o fost așa roșeață la apus și steauă cu coadă. Și la inundațiile din '70 o fost steauă cu coadă, chiar lângă lună”²⁵⁾

La ora 12 fix, în noaptea Anului Nou, mai există credința că toată apa de pe suprafața pământului se preface în vin. “Spunea tata cătră noi, care eram copii, să nu dormim, să stăm să vedem cum să face apa vin, să bem vin”.²⁶⁾ Să mai spunea că or îngropat bătrânii bani pă aici, pă dealuri și atunci, în noaptea de Anu' Nou, s-or dus oamenii și or stat să vadă când sar banii afară și fac flacăra”.²⁷⁾

Asemenea superstiții pot fi întâlnite și în prezent, la Păiușeni. Dovada este și faptul că de unele fenomene naturale, cum ar fi cometele sau roșeața de la apusul soarelui, oamenii au legat izbucnirea celui de-al doilea război mondial, inundațiile sau moartea lui Ceaușescu și revoluția din 1989. Prezente sunt, de asemenea și credințele conform cărora este bine ca în noaptea Anului Nou, să ardă tot timpul lumina, iar pe mesele din fiecare cameră să se afle bucate din belșug pentru ca anul care vine să fie îmbelșugat și luminos.²⁸⁾

În ultima vreme, datorită organizării revelionului la căminul cultural sau la bufetele din sat, apoi pentru ca programele de

televiziune și radio sunt mult mai diversificate cu această ocazie, sărbătoarea Anului nou (Revelionul) tinde să capete o importanță la fel de mare ca și cea a Crăciunului dacă nu chiar mai mare.

Ziua de Sf.Vasile ca primă zi a noului an, a fost și în trecut și este și acum dedicată sărbătoririi celor care poartă acest nume. Odată cu zilele de Bobotează (6 ianuarie) și Sf.Ioan (7 ianuarie), cele mai importante sărbători ale iernii iau sfârșit. Începând cu 8 ianuarie apare și interdicția pentru colindat (altfel celor care nu o respectă le-ar ieși bube pe limbă), iar zilele de muncă iau locul celor de odihnă din timpul sărbătorilor.

NOTE

1. Ion Ghinoiu, *Obiceiuri populare de peste an* (Dicționar), Editura Fundației Culturale Române, București, 1997, p.170.
2. Informator Andraș Macrina, 75 ani, localitatea Păiușeni (jud.Arad).
3. Informator, Andraș Macrina, 75 ani; Târsală Carolina, 55 ani; Târsală Petru, 57 ani, localitatea Păiușeni (jud.Arad).
4. Informator Andraș Macrina.
5. Idibem.
6. Ibidem.
7. Traian Herseni, *Forme străvechi de cultură poporană românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977, p.6.
8. Ovidiu Bârlea, *Folclorul românesc*, vol.I, Editura Minerva, București, 1981, p.283.
9. Informator Târsală Carolina.
10. Ibidem.
11. Informator Andraș Macrina.
12. Petru Caraman, *Colindatul la romani, slavi și alte popoare*, București, Editura Minerva, 1983, p.7-8.
13. Informator, Târsală Petru.
14. Ovidiu Bârlea, op.cit., p.280.
15. Informator, Târsală Petru.
16. Informator, Andraș Macrina; Târsală Carolina.
17. Informator, Târsală Petru.
18. Ibidem.
19. Informatori, Andraș Macrina, Târsală Carolina.
20. Vezi Capitolul I (Baza documentară) din Traian Herseni - *Forme străvechi...*, p.5-61 și Ovidiu Bârlea, op.cit., p.283 - 382.

21. Traian Herseni, op.cit., p.54.
22. Informator Târsală Petru.
23. Informator Andraș Macrina.
24. Ibidem.
25. Informator Târsală Petru.
26. Informator, Andraș Macrina.
27. Ibidem.
28. Informator, Târsală Carolina.

SUMMARY

Aspects of Tradition and Modernity in the Unfolding of the Winter Feasts in Păiușeni (District of Arad)

Modern life, including all the technical facilities, found it's way even into rural communities such as the one from Păiușeni, a little village at the foot of the Zărand Mountains. Various traditions were given up or changed somehow. The complex mixture of lasting traditions and intrusions of foreign, modern elements can be observed in the way people celebrate the winter feasts.